

Asia: VN/16832/2024

Hallituksen esitys rikoslain 16 luvun muuttamiseksi (sinivilkkusabotaasi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Yleistä

Esityksen tavoitteena on turvata poliisin, pelastustoimen ja ensihoidon häiriötöntä toimintaa ja vahvistaa tällaiseen toimintaan osallistuvien henkilöiden rikosoikeudellista suojaa. Säännöksillä pyritään myös suojaamaan näiden toimijoiden tehtävien edellyttämää omaisuutta. Lisäksi tavoitteena on poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamiseen ja haittaamiseen syyllistyneiden henkilöiden entistä tehokkaampi rikosoikeudelliseen vastuuseen saattaminen ja erityisesti rikostapausten saattaminen esitutkintaviranomaisten tietoon. Ehdotettujen säännösten todetaan parantavan erityisesti ensihoitotyötä tekevien rikosoikeudellista suojaa, koska rikoslain 16 luvun 1-2 §:t soveltuvat heihin kohdistuviin tekoihin harvoin, koska ensihoitajat eivät tyypillisesti käytä toimissaan julkista valtaa.

2. Rangaistusasteikot

Perusteluissa on arvioitu rangaistusasteikkoa suhteessa muihin samankaltaisiin tapauksiin sovellettavaksi tuleviin rikosnimikkeisiin. Esitysluonnoksessa todetaan, että uusi sääntely merkitsee rangaistusten ankaroitumista, koska etenkin ensihoidon yhteydessä on yleensä sovellettu rikoslain yleisiä säännöksiä. Lisäksi ehdotetun säännöksen mukaisessa anastamisessa ja vahingonteossa, uusi sääntely merkitsee rangaistusten ankaroitumista.

Suhteellisuusvaatimus edellyttää sen arvioimista, onko kriminalisointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi ja onko vastaava tavoite saavutettavissa muulla perusoikeuteen vähemmän puuttuvalla tavalla kuin kriminalisoinnilla (esim. PeVL 1/2021 vp, kohta 6 ja PeVL 23/1997 vp, s. 2). Rangaistusseuraamuksen ankaraus on myös yhteydessä suhteellisuusvaatimukseen.

Ehdotetun 3 a §:n rangaistusasteikon maksimirangaistus vastaisi virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen (RL 16:1) rangaistusasteikon maksimirangaistusta. Tunnusmerkistö kattaa kuitenkin myös pelkästään omaisuuteen kohdistuvaa moitittavaa suhtautumista, joten sen vuoksi on katsottu tarpeelliseksi, että rangaistusasteikko on jossain määrin laajempi kuin virkamiehen väkivaltaisessa vastustamisessa. Ehdotetun 3 b §:n rangaistusasteikko vastaa virkamiehen vastustamisen (RL 16:2) rangaistusasteikkoa. Ehdotetut rangaistusasteikot on katsottu olevan oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen ja rangaistusjärjestelmään kokonaisuudessaan (s. 52). Ehdotetun 3 b §:n 2 momentin osalta todetaan kuitenkin, että sen tarpeellisuutta on valmistelussa pohdittu, erityisesti ottaen huomioon rangaistusasteikkoon sisältyvä vankeusuhka (s.35).

Valtioneuvoston ja tasavallan presidentin toiminnan lainmukaisuutta valvovana ylimpänä laillisuusvalvojana tuon lausuntoni lähtökohtana esille, että kansanvaltaisessa yhteiskunnassa erilaisten tekojen paheksuttavuuden määrittely on laajasti vaaleilla valitun lainsäätäjän harkintavallan piirissä ja myös perustuslakivaliokunta on kuvannut lainsäätäjän liikkumavaran kriminalisointien säätämiseksi olevan varsin väljä eikä perustuslaki aseta tiukkoja rajoja rangaistusten korottamiselle, kunhan muutokset kytketään hyväksyttäviin perusteisiin (PeVL 23/1997 vp, s. 2). Rangaistusjärjestelmän yleisesti tunnustettuna tavoitteena on rikosten ehkäiseminen eri vaikutusmekanismeilla sekä rikosten ja rikollisuuskontrollin aiheuttamien kärsimysten ja kustannusten minimoiminen ja niiden oikeudenmukainen jakaminen eri osapuolten kesken. Lainsäätäjän tehtävä on muotoilla järjestelmän osatekijät tavalla, joka parhaiten vähentää sekä rikollisuudesta että rikosten kontrollijärjestelmästä aiheutuvia inhimillisiä ja materiaalisia haittoja ja kärsimyksiä. Perusteltu rangaistustaso määräytyy oikeudenmukaisuusnäkökohtien ohella sen mukaan, kuinka hyvin rangaistusten avulla kyetään ehkäisemään rikoksia, millaista yhteiskunnallista ja yksilöllistä rasitusta ja kärsimystä tuon järjestelmän soveltaminen tuottaa sekä mitkä muut keinot yhteiskunnalla olisi käytössään samaan päämäärään pyrittäessä. Tämänkaltaisia yleisiä rangaistusjärjestelmän taustalla olevia näkökohtia ja tavoitteita voidaan pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävinä (PeVL 9/2016 vp, s. 5)

3. Tunnusmerkistöjen selkeys

Perustuslain 8 §:n mukaisen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Lain soveltamisessa laillisuusperiaatteen ydinvaatimuksena on tuomarille suunnattu kielto mennä rikostunnusmerkistön tai rangaistussäännöksen ulkopuolelle syytetyn vahingoksi. Vaatimusta korostetaan rikoslain 3 luvun 1 §:ssä edellyttämällä, että rikokseen syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka tekohetkellä on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi. Analogiakielto kieltää rikoslain säännösten analogisen soveltamisen syytetyn vahingoksi. Laillisuusperiaate ilmaistaan kotimaisen normiston ohella muun ohella Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 49 artiklassa. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisältöön kuuluu, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa (PeVL 48/2017 vp, s.9).

Näkemykseni mukaan vakavaa pohdintaa jatkovalmistelussa edellyttää esityksen suhde rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeeseen. Jos laissa todetaan, että poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamisessa väkivalta tai sen uhka kohdistuu poliisiin taikka pelastus- tai ensihoitotoiminnan henkilökuntaan kuuluvaan kohtaan, niin perustellusti voidaan nostaa kysymyksenalaiseksi seikaksi se, onko perusteluissa mahdollista tarkentaa, että uhkaus voisi kohdistua myös esimerkiksi poliisi- tai hälytystoiminnassa työskentelevän läheiseen tai muuhun ulkopuoliseen henkilöön tai poliisikoiraan (s.43) vai onko tällöin kyse jo siitä, että perusteluissa pyritään laajentamaan rangaistavaksi sellaista, jota ei laissa ole rangaistavaksi säädetty.

Uhkaamisen osalta perusteluissa todetaan sen voivan liittyä rikoksella uhkaamiseen tai muuhun sellaiseen uhkaukseen, jonka seurauksena poliisi- tai hälytystoimintaa toteuttava henkilö katsoo, että on syytä epäillä oman tai toisen turvallisuuden olevan vaarassa (s.43). Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -luvussa kuitenkin todetaan, ettei tunnusmerkistön mukainen uhkaaminen nauti sananvapauden suojaa, koska ”uhkaaminen olisi väkivallalla uhkaamista” (s.50). Pykälässä on todettu tunnusmerkistön täyttyvän uhkaamalla käyttää ”väkivaltaa”. Myös tältä osin jatkovalmistelussa olisi syytä pohtia uhkaukseen liittyviä perusteluja erityisesti rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta.

Näkemykseni mukaan jatkovalmistelussa olisi syytä pohtia tunnusmerkistöjen täsmällisyyttä ja soveltamisalaa. Perusteluista jää vielä joissain määrin täsmentymättömäksi, minkälaisiin tilanteisiin uudet säännökset soveltuvat. Sinänsä esitysluonnoksessa on käsitelty 3 a §:n mukaisia termejä ”estäminen” ja ”olennainen vaikeuttaminen”. Estämisen todetaan viittaavan toimintaan, jonka seurauksena poliisi- tai hälytystehtävän suorittaminen estyy. Olennaisen vaikeuttamisen osalta todetaan, ettei sen tarvitse kohdistua tietyn käynnissä olevan poliisi- tai hälytystehtävän hoitamiseen, sillä ehdotetulla säännöksellä suojataan myös poliisi- ja hälytystoimintaa yleisesti (s.44). Tältä osin esimerkkinä todetaan, että säännöksen soveltamisalaan kuuluvaa olennaista vaikeuttamista voi olla myös se, jos poliisiin, pelastustoimen tai ensihoidon henkilöstöön kohdistetaan väkivaltaa tai sen uhkaa silloin, kun henkilö on työnsä puolesta esimerkiksi liikenteessä tai pysäköinyt. Luonnoksen mukaan, ”vaikka tällainen teko ei suoranaisesti estä tietyn toimintaan liittyvän poliisi- tai hälytystehtävän hoitamista, sillä voi olla negatiivisia vaikutuksia poliisi- tai hälytystoiminnan kannalta”. Tältä osin huomionarvoista on, että ehdotettujen säännösten sanamuotojen mukaan säännökset on rajattu koskemaan vain sellaisia tekoja, jotka estävät tai olennaisesti vaikeuttavat poliisi- tai hälytystoimintaa. Tämä todetaan myös esitysluonnoksen kappaleessa Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys. Kuitenkin luonnosesityksessä toisaalta todetaan, että ehdotettu säännös suojaa myös poliisi- ja hälytystoimintaa myös yleisesti.

Perustelujen mukaan poliisitoimintaan kuuluu poliisin operatiivinen toiminta kaikilla poliisin toimialueilla. Operatiivista toimintaa tulkittaisiin laajasti. Tämä tarkoittaisi perustelujen mukaan ainakin valvontaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, hälytystoimintaa, rikosten estämistä, selvittämistä ja paljastamista sekä liikennevalvontaa. Ehdotettu säännös suojaisi edellä mainittua poliisitoimintaa riippumatta siitä, mikä poliisin toimija tällaisia tehtäviä hoitaa (s. 41). Edelleen säännöksen todetaan suojaavan sellaisia poliisin henkilökuntaan kuuluvia henkilöitä, jotka työskentelevät poliisitoiminnassa osana valvonta- ja hälytystoimintaa, rikosten selvittämistä ja paljastamista, rikostorjuntaa sekä esimerkiksi liikennevalvontaa. Perusteluissa todetaan erikseen,

että säännöstä ei sovellettaisi henkilöihin, jotka työskentelevät edellä määritellyn operatiivisen toiminnan ulkopuolisissa tehtävissä esimerkiksi lupahallinnoissa tai muissa vastaavissa tehtävissä (s.42).

Poliisin tehtävistä säädetään poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan poliisi suorittaa lupahallintoon liittyvät tehtävät. Lupahallintoon on katsottu kuuluvan muun muassa lupien myöntäminen sekä luvanvaraisen toiminnan valvonta. (Helminen ym. Poliisilaki. Poliisin tehtävistä s. 3. AlmaTalent 2012.) Poliisin lupahallintoasioihin kuuluvat esimerkiksi ampuma-asetukset, turva-alan luvat sekä yleisötilaisuudet. Tältä osin soveltamisala vaikuttaisi mahdollisesti muodostuvan epäjohdonmukaiseksi, mikäli säännökset eivät tulisi sovellettavaksi esimerkiksi poliisin lupahallinnossa työskentelevän poliisipartion valvoessa yleisötilaisuutta heidän kohdatessaan väkivaltaa tehtävää suorittaessaan.

Esitysluonnoksen mukaan sääntelyllä suojataan poliisitoiminnassa ja hälytystoiminnassa käytettäviä ajoneuvoja ja välineistöä. Perustelujen mukaan soveltamisen kannalta ei ole merkitystä, kohdistetaanko vahinkoa käynnissä olevan poliisi- tai hälytystoiminnan tehtävällä olevaan ajoneuvoon tai välineistöön vai esimerkiksi liikenteessä olevaan tai pysäköityyn ajoneuvoon taikka välineistöön sen sijainnista riippumatta. Anastamisen ja vahingonteon osalta herää kysymys, että rajaavatko perustelut myös tietyt poliisiautot (esimerkiksi poliisin lupahallinnon käyttämät ajoneuvot) soveltamisalan ulkopuolelle, jolloin tiettyihin poliisin ajoneuvoihin kohdistetut anastukset tai vahingonteot tulisivat mahdollisesti arvioitavaksi eri säännösten nojalla. Perustelujen mukaan näyttäisi siltä, että poliisin ajoneuvoihin kohdistetut vahingonteot tulisivat suurimmaksi osin arvioitavaksi ehdotetun säännöksen nojalla. Kuitenkin perusteluissa todetaan, että tältä osin viitataan poliisitoiminnassa ja hälytystoiminnassa käytettävään ajoneuvoon tai välineistöön. Ottaen huomioon, mitä edellä on todettu esitysluonnoksen poliisitoiminnan määrittelystä, perustelut eivät anna selvää vastausta siihen, tulisivatko esimerkiksi kaikki pysäköityinä olleiden poliisin ajoneuvojen vahingoittamiset arvioitavaksi ehdotettujen säännösten valossa. Tältä osin perustelut kaipaavat täydennystä, koska kansalaisilla ei lähtökohtaisesti voi olla tietoa, minkä poliisiyksikön käyttämästä ajoneuvosta on kyse ja tuleeko juuri kyseisen ajoneuvon ikkunan rikkomisen arvioitavaksi uuden 3 a §:n nojalla, jossa rangaistusasteikko on enintään neljä vuotta vankeutta vai vahingontekona (RL 35:1), jossa rangaistusasteikko on enintään vuosi vankeutta.

Perustelujen osalta herää myös kysymys, että, soveltuvatko ehdotetut säännökset myös poliisiasemalla tai poliisivankilassa välineistöön tai kiinteään omaisuuteen kohdistuneisiin vahingontekoihin taikka poliisilaitokselle, pelastuslaitokselle tai ensihoitoyksiköihin tehtyihin yleisiin uhkauksiin.

Ehdotetun 3 b §:n 2 momentti laajentaa rangaistavuutta haitantekotyyppisiin tekoihin. Kysymys olisi säännöskohtaisten perustelujen mukaan muunlaisista haittaavista menettelytavoista kuin väkivallasta tai uhkaamisesta taikka omaisuuden anastamisesta tai vahingoittamisesta. Haittaaminen voi olla aktiivista tai passiivista menettelyä ja haittaamisena voi tulla kysymykseen varsin monenlaiset teot. Tältä osin perustelut kaipaavat täydennystä, koska perusteluista ei ilmene, miten kyseinen 3 b §:n 2 momentti suhteutuu rikoslain 16 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun haitantekoon

virkamiehelle. Edelleen poliisitoiminnan haittaamisena arvioitavaa menettelyä olisi perusteltua arvioida myös suhteessa esitutinnan suorittamiseen, koska sääntely koskee esitysluonnoksen perustelujen mukaan myös rikosten selvittämistä. Perusteluissa mainitaan, että haittaamisesta voi olla kyse esimerkiksi silloin, kun henkilö menee hälytysajoneuvon eteen istumaan tai pysäköi auton tällaisen ajoneuvon eteen ja näin ollen toiminnallaan haittaa poliisi- tai hälytystoimintaa (s.48). Esitetyn sääntelyn suhdetta olisi perusteltua arvioida tältä osin myös perustuslain 13 §:n mukaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen.

4. Tavoitteiden saavuttaminen

Esitysluonnoksessa on useita viittauksia hallitusohjelmaan. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota hallituksen esityksessä tehtyihin viittauksiin hallitusohjelmaan, erityisesti kun viittauksia käytetään argumentaation tukena (ks. esim. PeVL 16/2024 vp, kohta 9.). Hallituksen esityksen laatimisoikeuden mukaan esityksessä on perusteltava, että ehdotettava laki on tarpeellinen, että sillä saavutetaan halutut tavoitteet ja että se on tarkoituksenmukainen keino tavoitteiden saavuttamiseksi (jakso II). Esityksen perusteluja olisi täydennettävä siltä osin, että miten ehdotettu sääntely turvaa sitä, että tapaukset saatetaan tehokkaammin rikosprosessiin, ottaen huomioon, että jo aiemmin esimerkiksi lievä pahoinpitely ja laitton uhkaus ovat olleet virallisen syytteen alaisia rikoksia, kun teko kohdistunut henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi eikä rikoksentehtäjä ole saman työnantajan palveluksessa. Tältä osin saattaisi olla aiheellista perustella myös nimenomaisesti, miksi ehdotetussa sääntelyssä ei ole kyse symbolisista syistä ehdotetusta kriminalisoinnista, jollaiseen perustuslakivaliokunnan käytännössä on suhtauduttu torjuvasti (esim. PeVL 5/2009 vp, s.3)

Luonnoksessa on voimassaolevaan sääntelyyn liittyen nostettu esiin se, että epäillyistä teoista ei ilmoiteta viranomaisille tai että ne eivät etene viranomaisprosessissa. Se, että ilmoituksia ei ole tehty, voidaan olettaa liittyvän ainakin osittain siihen epätietoisuuteen, että saako hoitohenkilökunnan työnantajan edustaja tehdä ilmoituksen hoitohenkilökuntaan kohdistuneesta väkivallanteosta niin, että se samalla ilmoittaa salassapidettäviä potilastietoja. Tältä osin jatkovalmistelussa on tarpeen arvioida esitutkintaviranomaiselle tehtävää ilmoitusta, kun rikoksesta epäilty on potilas, joka on kohdistanut väkivaltaa tai uhkauksia ensihoitajia kohtaan. Asian tutkimiseksi välttämättömien tietojen antaminen merkitsee käytännössä potilassuhteen paljastumista ja edellyttää salassapidettävien potilastietojen luovuttamista esitutkintaviranomaiselle (kts. EOAK/2910/2023).

Edelleen tavoitteiden toteutumisen kannalta on huomattava, että kaikenlainen henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkaaminen ei rikoslain rangaistussäännöksiä sovellettaessa täytä väkivallan käyttämistä koskevaa tunnusmerkistötekijää. Korkein oikeus on katsonut, että sylkeminen ei ole virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistössä tarkoitettua väkivallan käyttämistä (KKO 2021:56). Sylkemisen on katsottu täyttävän haitanteon virkamiehelle (RL 16:3). Kun nyt ehdotetuissa 3 a §:ssä ja 3 b §:n 1 momentissa edellytetään väkivaltaa tai sillä uhkaamista, rajautuvat tällaiset tilanteet näiden soveltamisalan ulkopuolelle. Tältä osin myöskään ehdotetun 3 b §:n 2 momentin osalta perusteluissa ei mainita sylkemistä. Pidän sinällään ymmärrettävänä, ettei kaikkia tekemuotoja ole mahdollista kuvata kattavasti, mutta tältä osin olisi syytä arvioida, tulisiko poliisi- tai hälytystoiminnan henkilöstön päälle sylkemistä arvioida esityksessä. Muutoin sylkemisen

osalta jatkossakin tulnaisiin arvioimaan muun muassa ensihoitotyössä työskentelevien osalta, onko kysymys ollut julkisen vallan käyttämisestä koskevasta virkatoimesta, jotta teko voisi tulla arvioitavaksi haitantekona virkamiehelle. Jos kyse ei ole julkisen vallan käyttämisestä koskevasta virkatoimesta, tulisi menettely arvioitavaksi muiden säännösten nojalla esimerkiksi rikoslain 24 luvun 9 §:n mukaisena kunnianloukkauksena.

5. Ehdotusten vaikutukset

Esitysluonnoksessa on ehdotetun sääntelyn taustaksi esitetty hyväksyttäviä ja painavia intressejä. Jatkovalmistelussa on kuitenkin syytä pohtia tunnusmerkistöjen täsmällisyyttä ja soveltamisalaa, sekä sitä missä määrin ehdotetut säännökset tulevat konkreettisesti vaikuttamaan siihen, että säännöksissä tarkoitettuihin henkilöihin kohdistetut väkivallanteot ja uhkaukset etenevät rikosprosessissa ja miten säännökset vaikuttavat siihen, että rikostapaukset saatetaan esitutkintaviranomaisten tietoon.

Esitysluonnoksessa on tuotu esiin, että lakimuutoksilla ei arvioida olevan erityisen merkittäviä rikollisuutta ehkäiseviä vaikutuksia (s. 31). Asia voisi olla perusteltua ottaa esiin myös suhdetta perustuslakiin koskevassa luvussa.

Luonnoksessa on arvioitu siinä ehdotettujen lakimuutosten taloudellisia vaikutuksia muun ohella käsiteltäväksi tulevien tapausten määrää ja ehdottomia vankeusrangaistuksia koskevia tapauksia ja niiden määrän kasvun oletettavaa vähäisyyttä. On kuitenkin syytä huomioida, että vaikka ehdotetuissa rangaistussäännöksissä tarkoitettut teot ovat jo nykyisin suurelta osin rangaistavia, voi esityksellä olla vaikutuksia oikeudenkäyntien ja prosessien keston. Esimerkiksi kirjallisessa menettelyssä ei voida käsitellä asiaa, josta on säädetty ankarampi rangaistus, kuin sakkoa enintään kaksi vuotta. Esityksen jatkovalmistelussa tulisi nykyistä laajemmin arvioida myös näitä vaikutuksia.

6. Muut asiat

Ensihoidon osalta esityksessä todetaan, että hälytystoimintaa voidaan toteuttaa myös terveydenhuollon toimintayksikössä esimerkiksi potilassiirron yhteydessä. Tältä osin on huomioitava, että uuden sääntelyn myötä potilaan kohdistuessa väkivaltaa ensihoitajaa kohtaan terveydenhuollon toimintayksikössä asia tulisi siis arvioitavaksi esitetyn sääntelyn nojalla. Samassa yhteydessä sairaalahenkilökuntaan kohdistettu väkivalta tulisi puolestaan arvioitavaksi muiden säännösten nojalla.

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys –luvussa todetaan, että poliisin asema arjen yleisenä turvallisuusviranomaisena on keskeinen. Esityksessä ei ole esitetty perusteluja, miksi muut turvallisuusviranomaiset, jotka suorittavat samoja tehtäviä, kuin ehdotetussa sääntelyssä tarkoitettut tahot, eivät kuulu säännösten soveltamisalaan. Esitutkintalain 2 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan poliisin lisäksi esitutkintaviranomaisia ovat rajavartio-, tulli- ja sotilasviranomaiset. Lisäksi esimerkiksi rajavartiolain 3 §:n 3 momentin mukaan rajavartiolaitos suorittaa poliisi- ja tullitehtäviä, etsintä-,

pelastus- ja ensihoitotehtäviä sekä osallistuu sotilaalliseen maanpuolustukseen. Ehdotetun 3 a §:n 2 momentin mukaan poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamisesta tuomitaan myös se, joka menettelee 1 momentissa mainitulla tavalla sitä kohtaan, joka poliisi-, pelastus- tai ensihoitotoiminnan henkilökuntaan kuuluvan henkilön pyynnöstä tai suostumuksella avustaa poliisi- tai hälytystoiminnassa. Esimerkkinä mainitaan viranomaistahot kuten Tulli, rajavartiolaitos, sosiaaliviranomainen tai aluehallintoviranomainen. On kuitenkin huomioitava, että esimerkiksi Tulli ja rajavartiolaitos suorittavat myös itsenäisesti säännöksessä tarkoitettuja tehtäviä. Tältä osin perusteluja olisi aiheutta täydentää, että miksi sääntely ei koske näitä tahoja, vaan säännös voi tulla sovellettavaksi heidän osaltaan ainoastaan heidän avustaessaan toimintaa poliisin-, pelastus- tai ensihoitotoiminnan henkilökunnan pyynnöstä tai suostumuksella.

Rikosten yhtymisen osalta esitysluonnoksessa mainitaan, että rikoslain 16 luvun 1 § ja 2 § syrjäyttävät uudet säännökset tilanteessa, jossa molemmat säännökset tulisivat samanaikaisesti sovellettaviksi. Luonnoksessa olisi kuitenkin pyrittävä ennakoimaan yleisimmät lainkonkurrenssin tilanteet mahdollisimman pitkälle ja kuvata ne oikeushyvät, joita uudet säännökset suojaavat. Sääntelyn selkeyden kannalta jossain määrin haasteellisia voivat olla tilanteet, jossa useampi rangaistussäännös voi tulla sovellettavaksi. Luonnoksessa todetaan, että mikäli rikoslain 16 luvun 1 §:n virkamiehen väkivaltaista vastustamista koskeva säännös menettelyyn, ”ei useinkaan ole tarvetta soveltaa lisäksi ehdotettua uutta poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskevaa rangaistussäännöstä” (s.29). Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että tilanteessa, jossa sekä rikoslain 16 luvun 1 §:n että ehdotetun 3 a §:n soveltamisedellytykset täyttyisivät, sovellettaisiin rikoslain 16 luvun 1 §:n säännöstä (s.46). Puolestaan tilanteessa, jossa ehdotetun 3 b §:n ja rikoslain 16 luvun 2 §:n soveltamisedellytykset täyttyisivät, sovellettaisiin 16 luvun 2 §:n säännöstä. Milloin samaan tekoon näyttäisi soveltuvan useampi tunnusmerkistö, olisi silti aina erikseen harkittava rikosten yhtymistä koskevien yleisten periaatteiden pohjalta, ovatko säännökset toisensa syrjäyttävässä suhteessa vai onko käsillä todellinen usean rikoksen tapaus.

Oikeuskansleri   Tuomas Pöysti

Esittelijä   Marianne Mettovaara

Mettovaara Marianne
Oikeuskanslerinvirasto - Valtioneuvoston oikeuskansleri